Hikâye ve Anı: Kurmaca Gerçeklik ve Nesnel Gerçeklik

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Hikâye**, yaşanmış ya da yaşanabilir olayları **kurmaca** bir dünyada anlatan, anlatmaya bağlı edebî türdür. Genellikle tek bir olay ya da durum etrafında gelişir; kişi sayısı az, zaman ve mekân dardır.
- **Hikâye haritası:** olay örgüsü, kişiler, zaman, mekân, anlatıcı ve bakış açısı, çatışma, tema. Anlatıcı olayları sırasıyla verebilir ya da **geriye dönüş** tekniğiyle geçmişe gidebilir.
- **Anı (hatıra)**, yazarın bizzat yaşadığı ya da tanık olduğu olayları, üzerinden zaman geçtikten sonra kendi bakış açısıyla anlattığı **öğretici** metindir. Birinci kişi anlatım, gerçek kişi ve yerler, dönemin gündelik hayatına dair ayrıntılar öne çıkar.
- **Kurmaca gerçeklik**, yazarın hayal gücüyle oluşturduğu, kendi içinde tutarlı metin dünyasıdır (hikâye, roman). **Nesnel gerçeklik** ise gerçek hayatta var olan, belgelenebilen gerçekliktir; anı, mektup, biyografi gibi türler buna dayanır.
- Anı; **günlük**ten sonradan yazılması, **otobiyografi**den yalnızca hayatın belli kesitlerini ve çevredeki olayları anlatabilmesi, **tarih**ten ise öznel yorumlar içermesiyle ayrılır.
- Hikâye ve anılar, **millî kültür unsurlarını** (gelenekler, hitap biçimleri, meslekler, yemekler, bayramlar) ve Türk dünyasının ortak değerlerini yansıtarak kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlar.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Hikâye haritasının unsurlarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

1. Olay örgüsü 2. Çatışma 3. Tema 4. Bakış açısı 5. Mekân

a) Olayların geçtiği yer

b) Anlatıcının olaylara hangi konumdan baktığı

c) Olayların belli bir sıra ve neden-sonuç ilişkisi içinde dizilişi

ç) Metinde işlenen temel duygu ya da düşünce

d) Olaylara hareket katan karşıtlık ve gerilimler

2 Aşağıdakilerden hangisi **anı** türünün özelliklerinden biri **değildir**?

A) Olaylar tamamen hayal ürünüdür.

B) Genellikle birinci kişi ağzından anlatılır.

C) Yazar yaşadığı ya da tanık olduğu olayları anlatır.

D) Olaylar üzerinden zaman geçtikten sonra yazılır.

E) Gerçek kişi ve yerlerden söz edilir.

3 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Hikâyede genellikle az sayıda kişi yer alır.
( ) Anı, olaylar yaşandığı gün tarih atılarak yazılır.
( ) Kurmaca metinlerde yaşanabilir olaylar anlatılabilir.
( ) Anılar, yazıldığı dönemin sosyal hayatı hakkında bilgi verir.

4 "Dokumacı Zehra, yarım kalan halının başına oturduğunda pencereden ilk kar taneleri düşüyordu. Annesi bir şey demedi; kızının bu halıyı bitirmeden şehre dönmeyeceğini biliyordu. Zehra'nın gözü, tezgâhın köşesinde asılı duran eski kirmene takıldı. Yıllar önce ninesi o kirmenle yün eğirirken ona ilk motifini öğretmiş, 'Her ilmek bir dua, kızım.' demişti. Zehra derin bir nefes aldı, kirmeni yerinde bıraktı ve ilk ilmeği attı."
Bu parçada kullanılan anlatım tekniği aşağıdakilerden hangisidir?
A) İç monolog B) Geriye dönüş C) Diyalog D) Mektup tekniği E) Bilinç akışı

5 "Çocukluğumda mahallemizin fırını, sabahın en erken saatinde açılırdı. Annem beni ekmek almaya gönderdiğinde fırıncı Hilmi Efendi, parayı almadan önce mutlaka elime sıcak bir simit tutuştururdu. O yıllarda kimse kimseye borç hesabı sormazdı; veresiye defteri bayram arifesinde kapanırdı. Şimdi o fırının yerinde bir banka şubesi var; her önünden geçişimde burnuma hâlâ o sıcak ekmek kokusu gelir."
Bu parça türü bakımından aşağıdakilerden hangisidir?
A) Fabl B) Masal C) Hikâye D) Deneme E) Anı

6 "Çocukluğumda mahallemizin fırını, sabahın en erken saatinde açılırdı. Annem beni ekmek almaya gönderdiğinde fırıncı Hilmi Efendi, parayı almadan önce mutlaka elime sıcak bir simit tutuştururdu. O yıllarda kimse kimseye borç hesabı sormazdı; veresiye defteri bayram arifesinde kapanırdı. Şimdi o fırının yerinde bir banka şubesi var; her önünden geçişimde burnuma hâlâ o sıcak ekmek kokusu gelir."
Bu parçada geçen **millî kültür unsurlarından** üçünü yazınız.

7 "Kurmaca gerçeklik" kavramı aşağıdaki türlerden hangisi için kullanılır?
A) Anı B) Gezi yazısı C) Hikâye D) Biyografi E) Mektup

8 "Dokumacı Zehra, yarım kalan halının başına oturduğunda pencereden ilk kar taneleri düşüyordu. Annesi bir şey demedi; kızının bu halıyı bitirmeden şehre dönmeyeceğini biliyordu. Zehra'nın gözü, tezgâhın köşesinde asılı duran eski kirmene takıldı. Yıllar önce ninesi o kirmenle yün eğirirken ona ilk motifini öğretmiş, 'Her ilmek bir dua, kızım.' demişti. Zehra derin bir nefes aldı, kirmeni yerinde bıraktı ve ilk ilmeği attı."
Bu parçada kişinin iç dünyasına dair aşağıdakilerden hangisi **sezdirilmektedir**?

A) Zehra'nın kardan korkması
B) Zehra'nın dokumacılıktan sıkılması
C) Zehra'nın şehre hemen dönme isteği
D) Zehra'nın annesine kırgınlığı
E) Zehra'nın ninesine duyduğu özlem

9 Hikâye ile anının **iki farkını** yazınız.

10 Cengiz Aytmatov ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi **doğrudur**?

A) Eserleriyle Türk dünyasında ve dünyada tanınan Kırgız bir yazardır.
B) Orhun Abideleri'ni ilk okuyan bilim insanıdır.
C) Divan edebiyatının önemli şairlerindendir.
D) Tanzimat döneminde Osmanlı'da gazete çıkarmıştır.
E) Karagöz oyunlarını derleyip yazıya geçirmiştir.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 "Dokumacı Zehra, yarım kalan halının başına oturduğunda pencereden ilk kar taneleri düşüyordu. Annesi bir şey demedi; kızının bu halıyı bitirmeden şehre dönmeyeceğini biliyordu. Zehra'nın gözü, tezgâhın köşesinde asılı duran eski kirmene takıldı. Yıllar önce ninesi o kirmenle yün eğirirken ona ilk motifini öğretmiş, 'Her ilmek bir dua, kızım.' demişti. Zehra derin bir nefes aldı, kirmeni yerinde bıraktı ve ilk ilmeği attı."
Bu parçanın anlatıcısı ve bakış açısı için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Birinci kişili anlatıcı, kendi yaşadıklarını anlatır.
B) Anlatıcı olayların içindeki yan kişidir.
C) Üçüncü kişili anlatıcı, kişilerin iç dünyasını da bilen bir bakış açısıyla anlatır.
D) Anlatıcı yalnızca dışarıdan görüneni aktaran bir kameradır.
E) Metinde anlatıcı yoktur, yalnızca diyalog vardır.

12 "Çocukluğumda mahallemizin fırını, sabahın en erken saatinde açılırdı. Annem beni ekmek almaya gönderdiğinde fırıncı Hilmi Efendi, parayı almadan önce mutlaka elime sıcak bir simit tutuştururdu. O yıllarda kimse kimseye borç hesabı sormazdı; veresiye defteri bayram arifesinde kapanırdı. Şimdi o fırının yerinde bir banka şubesi var; her önünden geçişimde burnuma hâlâ o sıcak ekmek kokusu gelir."
Bu parçanın son cümlesi aşağıdakilerden hangisini gösterir?

A) Olayların hayal ürünü olduğunu
B) Anının, yazarın bugünkü bakış açısıyla ve duygularıyla yorumlandığını
C) Olayların tarih sırasıyla verildiğini
D) Metnin bir günlük olduğunu
E) Yazarın olaya tanık olmadığını

13 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Anı, tarihî olaylara kaynaklık edebilir; ancak öznel yorumlar içerdiği için tarih kitabı gibi değerlendirilemez.
( ) Hikâyede anlatılan bir olayın gerçek hayatta yaşanmış olması, metni kurmaca olmaktan çıkarır.
( ) Otobiyografi yazarın hayatının bütününü, anı ise belli kesitlerini anlatabilir.
( ) Geriye dönüş tekniği olay örgüsünün zaman sırasını değiştirir.

14 "Dokumacı Zehra, yarım kalan halının başına oturduğunda pencereden ilk kar taneleri düşüyordu. Annesi bir şey demedi; kızının bu halıyı bitirmeden şehre dönmeyeceğini biliyordu. Zehra'nın gözü, tezgâhın köşesinde asılı duran eski kirmene takıldı. Yıllar önce ninesi o kirmenle yün eğirirken ona ilk motifini öğretmiş, 'Her ilmek bir dua, kızım.' demişti. Zehra derin bir nefes aldı, kirmeni yerinde bıraktı ve ilk ilmeği attı."
Bu parçayı iki cümleyle **özetleyiniz**.

15 Aşağıdaki cümlelerin hangisi bir **anıdan** alınmış olabilir?

A) Tavşan, kaplumbağayla yarışmaya karar verdi.
B) Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde…
C) Yıldızların arasında yolunu kaybeden gemi, bilinmeyen bir gezegene indi.
D) Harp yıllarında okulumuzun bahçesine kurulan çadırda ilk kez gazete okuduğumu hâlâ hatırlıyorum.
E) Uzak bir ülkenin kralı, sarayındaki aynaya her sabah aynı soruyu sorarmış.

16 "Hikâyenin konusu köyden kente göçtür; ama anlatılan asıl şey, köklerinden koparılan insanın yalnızlığıdır."
Bu cümlede "asıl anlatılan şey" hikâye haritasının hangi unsuruna karşılık gelir?

A) Olay örgüsü B) Zaman C) Tema D) Mekân E) Anlatıcı

17 Aşağıdaki cümleyi önce **nesnel gerçekliğe dayalı** (bilgi veren) sonra **kurmaca** bir metne ait olacak biçimde yeniden yazınız.
"Kasabanın eski hanı onarıldı."

18 Bir öğrenci, bir hikâyenin yapı unsurlarını belirlerken şu tespiti yapıyor: "Olaylar bir kasabada ve kasabanın dışındaki dağ yolunda geçiyor; kasaba kalabalığı, dağ ise kahramanın yalnızlığını temsil ediyor."
Bu tespit hikâye haritasındaki hangi ilişkiyi ortaya koymaktadır?

A) Zaman–anlatıcı ilişkisi
B) Kişi–zaman ilişkisi
C) Anlatıcı–bakış açısı ilişkisi
D) Mekân–tema ilişkisi
E) Olay örgüsü–zaman ilişkisi

19 Anı türüyle ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi **yanlıştır**?

A) Anı – dönemin toplumsal hayatına ışık tutması
B) Anı – olayların yaşandığı gün, tarih atılarak yazılması
C) Anı – yazarın bizzat yaşadıklarını ya da tanık olduklarını anlatması
D) Anı – gerçek kişi ve mekânların yer alması
E) Anı – anlatımda yazarın duygu ve yorumlarının bulunabilmesi

20 Aşağıdakilerden hangisi bir hikâyede **zaman** unsurunun işlevlerinden biri **değildir**?

A) Anlatıcının kim olduğunu belirlemek
B) Geriye dönüşlerle geçmişi bugüne bağlamak
C) Dönemin sosyal atmosferini yansıtmak
D) Olayların sırasını düzenlemek
E) Kişilerin değişimini göstermek

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "Çocukluğumda mahallemizin fırını, sabahın en erken saatinde açılırdı. Annem beni ekmek almaya gönderdiğinde fırıncı Hilmi Efendi, parayı almadan önce mutlaka elime sıcak bir simit tutuştururdu. O yıllarda kimse kimseye borç hesabı sormazdı; veresiye defteri bayram arifesinde kapanırdı. Şimdi o fırının yerinde bir banka şubesi var; her önünden geçişimde burnuma hâlâ o sıcak ekmek kokusu gelir."
Bu parçada anlatılanlardan hareketle aşağıdakilerden hangisine **ulaşılamaz**?

A) Eskiden mahallede komşular arasında güvene dayalı ilişkiler olduğuna
B) Mahallenin zamanla değiştiğine
C) Yazarın çocukluğunu özlemle andığına
D) Veresiye alışverişin yaygın olduğuna
E) Fırıncı Hilmi Efendi'nin fırını kendi babasından devraldığına

22 "Dokumacı Zehra, yarım kalan halının başına oturduğunda pencereden ilk kar taneleri düşüyordu. Annesi bir şey demedi; kızının bu halıyı bitirmeden şehre dönmeyeceğini biliyordu. Zehra'nın gözü, tezgâhın köşesinde asılı duran eski kirmene takıldı. Yıllar önce ninesi o kirmenle yün eğirirken ona ilk motifini öğretmiş, 'Her ilmek bir dua, kızım.' demişti. Zehra derin bir nefes aldı, kirmeni yerinde bıraktı ve ilk ilmeği attı."
"Çocukluğumda mahallemizin fırını, sabahın en erken saatinde açılırdı. Annem beni ekmek almaya gönderdiğinde fırıncı Hilmi Efendi, parayı almadan önce mutlaka elime sıcak bir simit tutuştururdu. O yıllarda kimse kimseye borç hesabı sormazdı; veresiye defteri bayram arifesinde kapanırdı. Şimdi o fırının yerinde bir banka şubesi var; her önünden geçişimde burnuma hâlâ o sıcak ekmek kokusu gelir."
Bu iki parça karşılaştırıldığında aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) İlkinde anlatıcı üçüncü kişidir.
B) Her ikisi de yazarın bizzat yaşadığı olayları birinci kişi ağzından anlatmaktadır.
C) İlki kurmaca, ikincisi nesnel gerçekliğe dayanan bir metindir.
D) İkincisinde gündelik hayata ait kültür unsurları vardır.
E) Her ikisinde de geçmişe ait bir hatıra canlandırılmaktadır.

23 I. Yaşanmış olaylara dayanması
II. Kişi, zaman ve mekân unsurlarının bulunması
III. Hayal gücüyle kurulmuş bir dünya sunması
IV. Anlatmaya dayalı bir yapı taşıması
Bu özelliklerden hangileri hem hikâye hem de anı için **ortaktır**?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) I, II ve IV

24 "Bir anı yazarı, yalnızca kendi geçmişini değil, kuşağının geçmişini de yazar. Okur, onun kişisel hatıralarında bir dönemin sokaklarını, sofralarını, konuşma biçimlerini bulur. Ne var ki bu tablo, yazarın gözünden çizildiği için eksiktir; o yüzden anıyı bir belge gibi değil, bir tanıklık gibi okumak gerekir."
Bu parçada anı ile ilgili vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Anı, bir dönemi yansıtan değerli bir tanıklıktır ancak öznelliği nedeniyle eleştirel okunmalıdır.
B) Anıların edebî bir değeri yoktur.
C) Anılar kurmaca türler arasında yer alır.
D) Anı, tarih kitaplarından daha güvenilir bir kaynaktır.
E) Anı yazarları yalnızca kendi hayatlarını anlatır.

25 "Dokumacı Zehra, yarım kalan halının başına oturduğunda pencereden ilk kar taneleri düşüyordu. Annesi bir şey demedi; kızının bu halıyı bitirmeden şehre dönmeyeceğini biliyordu. Zehra'nın gözü, tezgâhın köşesinde asılı duran eski kirmene takıldı. Yıllar önce ninesi o kirmenle yün eğirirken ona ilk motifini öğretmiş, 'Her ilmek bir dua, kızım.' demişti. Zehra derin bir nefes aldı, kirmeni yerinde bıraktı ve ilk ilmeği attı."
Parçadaki "eski kirmen" ayrıntısının hikâyenin temasına katkısını açıklayınız.

26 Aşağıdaki durumların hangisinde **nesnel gerçeklik ile kurmaca gerçeklik** iç içe geçmiştir?

A) Bir bilim insanının deney raporunu yazması
B) Bir gazetecinin deprem haberini yazması
C) Bir ansiklopedide bir şehrin tanıtılması
D) Bir öğrencinin günlük tutması
E) Gerçek bir savaşta yaşanan olayların, yazarın uydurduğu kişiler aracılığıyla hikâyeleştirilmesi

27 Bir hikâyede olaylar şöyle sıralanmıştır: "Kahraman, hastane koridorunda beklerken çocukluğunda babasıyla gittiği balık avını hatırlar; ardından doktor kapıdan çıkar."
Bu olay örgüsü için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Olaylar yalnızca geçmişte geçmektedir.
B) Olaylar kronolojik sırayla verilmiştir.
C) Anlatımda geleceğe dair bir sıçrama vardır.
D) Şimdiki zamanda başlayan anlatım, geriye dönüşle geçmişe gidip yeniden şimdiki zamana döner.
E) Metinde zaman unsuru bulunmamaktadır.

28 Kendi çocukluğunuzdan, içinde **en az iki kültür unsuru** bulunan kısa bir anı (3-4 cümle) yazınız.

29 Aşağıdakilerin hangisinde türle ilgili bir **yanlışlık** yapılmıştır?

A) "Hikâye, kurmaca bir dünya içinde olay ya da durum anlatır."
B) "Otobiyografide yazar kendi hayatını anlatır."
C) "Masal, yazarın başından geçen olayları sonradan anlattığı bir türdür."
D) "Günlükte olaylar yaşandığı gün tarih atılarak yazılır."
E) "Anı, yazarın tanık olduğu olayları anlatır."

30 "Bu metinlerde kahramanlar birer insan olmaktan önce bir kültürün taşıyıcısıdır: Konuşmaları atasözleriyle, davranışları töreyle, sevinçleri düğün ve toylarla şekillenir."
Bu açıklama, Türk dünyası hikâyeleri için aşağıdaki işlevlerden hangisini vurgulamaktadır?

A) Ortak kültür unsurlarını yansıtarak kuşaktan kuşağa aktarmayı
B) Yalnızca okuru eğlendirmeyi
C) Resmî yazışma kurallarını öğretmeyi
D) Yabancı kültürleri tanıtmayı
E) Bilimsel bilgi vermeyi

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**